

Rikšotāju ciltsdarba programmas 2014 – 2018.gadam rezultāti 2014. gadā.

Nozarei, kā to apliecina zinātnisko pētījumu atziņas, ir liels potenciāls ilgtspējības veicināšanai:

- Zirgkopība kā apdzīvotību un nodarbinātību sekmējošs faktors, palīdz uzturēt sociālo vidi un infrastruktūru, veicina tradicionālā lauku dzīvesveida saglabāšanos;
- ar zirgiem saistītās aktivitātes dod iespējas iedzīvotājiem aktīvi atpūsties un uzturēt veselīgu dzīvesveidu
- kontakti ar zirgiem un ponijiem tiek izmantoti sociālajā rehabilitācijā un izglītojošos pasākumos;
- nozare ir videi draudzīga - zirgi tiek atzīti par vislabākajiem teritoriju noganītājiem un dabiskās ainavas uzturētājiem

Tādejādi nozares attīstība būtiski veicinātu valstu ilgtspējīgas attīstības stratēģijās noteikto mērķu īstenošanu.

Ciltsdarbu zirgkopībā Latvijā koordinē un vada divas šķirnes zirgu audzētāju organizācijas – Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija (LŠZAA) un Latvijas zirgaudzētāju biedrība (LZB).

Ciltsdarba svarīga sastāvdaļa ir zirgu vērtēšana – gan pēc eksterjera, gan darbaspējām, tādejādi pēc pēcnācēju vērtēšanas rezultātiem nosakot viņu vecāku ciltsvērtību. Vaislas ķēves un ērzeļa kvalitāti nosaka nevis viņu pašu rādītāji, bet gan pēcnācēju vērtējumu rezultāti.

Latvijā audzējamo rikšotāju šķirņu zirgu ciltsdarba mērķi un uzdevumi.

Mērķis.

Latvijā audzējamo rikšotāju zirgu šķirņu (Amerikas, Krievijas un Orlova) ciltsdarba mērķis ir audzēt Latvijas apstākļiem piemērotus rikšotāju zirgus, saglabājot to raksturīgos darbaspēju rezultātus un šķirnes raksturīgās pazīmes, tipiskumu.

Uzdevumi.

Lai īstenotu ciltsdarba programmas mērķi, nepieciešams veikt šādus uzdevumus:

- veikt rūpīgu izlasi un selekciju Latvijā audzējamo rikšotāju šķirņu zirgu (Amerikas, Orlova un Krievijas šķirnes) populācijā, kā arī iepirkt pasaules līmeņa biomateriālu populācijas ģenētiskās kvalitātes uzlabošanai.
- regulāri piedalīties Latvijas un arī ārpus Latvijas (Igaunijas, Lietuvas, Krievijas un citu valstu) organizētajās rikšotāju zirgu darbaspēju pārbaudes sacensībās;
- uzlabot rikšošanas šķirņu zirgu audzēšanas, barošanas un trenēšanas apstākļus, nodrošinot atbilstošas novietnes un skrejceļus;
- nodrošināt rikšotāju zirgu audzētāju un braucēju izglītošanu, pieaicinot vieslektorus; □ popularizēt rikšotāju šķirņu zirgu darbaspēju pārbaudes sacensības.

Uz 31.12.2014 LDC reģistrēti 61 Amerikas rikšotāju šķirnes zirgs, 63 Krievijas rikšotāju šķirnes zirgi, 4 Orlovas rikšotāju šķirnes zirgi, 7 rikšotāju krustojuma zirgi, 19 Latgales rikšotājiem pierakstītie zirgi.

Latvijā audzējamo rikšotāju zirgu īpašnieki, kuru zirgi regulāri piedalās darbaspēju pārbaudēs, sadalījums pa novadiem.

Novads	Pagasts, saimniecība	Rikšotāju zirgu skaits, sad. pa šķirnēm		
		Krievijas	Amerikas	Orlova
Dagdas novads	Dagda, SIA "Brīvība"	2	1	-
	Vecdome, Z/S "Čadi"	-	5	-
Krāslavas novads, Robežnieku pag.	Z/S „Guntiņi”	-	2	-
	Fiziska persona	1	2	-
	Fiziska persona	-	2	-
Koksnes novads	Fiziska persona	-	1	-
Jaunjelgavas novads	Z/S „Porkalni”	-	3	-
Rēzeknes novads	Kaunatas pag., "Rudo kumeļu pauguri"	10	1	3
Ciblas novads	Pušmucovas pag., Z/S "Lielie Oši"	-	1	-
	Fiziska persona	2	2	-
	Fiziska persona	1	1	-
Ludzas novads	Fiziska persona	1	-	-
Gulbenes novads	Fiziska persona	-	2	-
Garkalnes novads	p/s "Vigas"	2	17	-
	Fiziska persona	-	1	-
Kopā:		19	41	3

Pārskatot tabulu, var secināt, ka šobrīd rikšotāju šķirņu zirgu audzētāji Latvijā lielākoties savās saimniecībās audzē Amerikas rikšotāju šķirnes zirgus.

LŠZAA pārraudzībā esošās rikšotāju audzētāju saimniecības.

N.p.k.	Saimniecība	Īpašnieks	Ganāmpulka Nr.	Adrese
1.	Rudo kumeļu pauguri	Fiziska persona	LV0368241	c. Šļakoti, Kaunatas pag., Rēzeknes rajons
2.	Fiziska persona	Fiziska persona	LV0287954	Cibla, Ludzas rajons, Ciblas pagasts
3.	Vigas	Fiziska persona	LV0380212	Vigas, Garkalnes pag., Rīgas rajons
4.	z/s Porkalni	Fiziska persona	LV0006130	Seces pagasts, Aizkraukles rajons
5.	z/s Čadi	Fiziska persona	LV0201710	Dagdas pag., Krāslavas rajons

2014. gada pārraudzības datu apkopojums.

1. Kumeļu vērtēšana.

Pēc 2014 - 2018. gada ciltsdarba programmas nosacījumiem kumeļam vērtē četras pazīmes: a.

izcelšanās;

b. eksterjers, ķermeņa proporcijas;

c. gaitu kvalitāte;

d. kopējais iespaids;

katru pazīmi vērtē 10 punktu sistēmā. Maksimālais iegūstamo punktu skaits ir 40 punkti;

2014. gadā novērtēto kumeļu skaits LŠZAA	4
Vidējais vērtējums	30.25
Zemākais vērtējums	28

Augstākais vērtējums	32
----------------------	----

Labāk novērtētā kumeļa tēvs – Kallis AR (EE906180403014).

2. Jaunzirgu vērtēšana.

Tās veic eksterjera vērtēšanas un darbaspēju testēšanas rezultātā. Vērtēšanu veic sertificēti vērtēšanas eksperti. Katrs dzīvnieks tiek novērtēts pēc eksterjera septiņām pazīmēm. Katru pazīmi vērtē 10 punktu sistēmā. Maksimālais iegūstamo punktu skaits sporta tipa jaunzirgiem ir 70 punkti par eksterjeru.

Latvijā audzējamo rikšotāju šķirņu zirgu darbaspējas pārbauda hipodromos un uz zirgaudzētāju organizāciju atzītiem (sertificētiem) skrejceļiem Latvijā, fiksējot ātrumu 1600 m vai garākās distancēs divričos. Atzīti skrejceļi atrodas Ciblas novada Pušmuovas pagastā, Dagdas novada z/s Čadi, Jumpravā, Garkalnes novada p/s Vigas, un šajās vietās iespēju robežās jārikot rikšotāju zirgu darbaspēju pārbaudes atbilstoši noteikumiem „Zirgu rikšošanas darbaspēju pārbaudžu noteikumi Latvijā”

Iegūtie rezultāti tiek apkopoti un iesniegti šķirnes zirgu audzēšanas organizācijā, kas veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

2014. gadā pārbaudīto jaunzirgu skaits LŠZAA - 2	Eksterjers	Darbaspējas
Vidējais kopvērtējums	52.5	10
Zemākais vērtējums	51	10
Augstākais vērtējums	54	10

Pēc darbaspējām vislabāk novērtētā jaunzirga tēvs – Kallis Ar (31).

2014. gadā valsts atbalstu ciltsdarbam zirgkopības nozarē saņēma 3 pārraudzības saimniecības.

Latvijas rikšotāju zirgu audzētāji 2014.gadā ir piedalījušies ~ 50 sacensībās ārpus Latvijas (Igaunija, Lietuva), 1 sacensībās Latvijā (Pušmuovā). Latvijā 2014.gadā notika tikai vienas sacensības sakarā ar ĀCM noteiktajiem ierobežojumiem un karantīnu.

Labākie Latvijā audzēto rikšotāju zirgu uzrādītie rezultāti 1600 m distancē hipodromā:

Sarmat, AR, 2011 – 2.13 min.

Moment, AR, 2011 – 2.09 min

Koman Še], AR, 2011 – 2.07 min

Dantess, AR, 2012 – 2.40 min

La Manche, AR, 2007 – 2.02 min

La-Fer, KR, 2004 – 2.04 min.